

Bruksela, dnia 17 marca 2013 r.

KANCELARIA SENATU

Przedstawiciel Kancelarii Senatu
przy Unii Europejskiej

Sprawozdanie nr 27/2013

**Sprawozdanie z posiedzenia międzyparlamentarnego zorganizowanego z okazji
Międzynarodowego Dnia Kobiet w Parlamencie Europejskim
pt. „Odpowiedź kobiet na kryzys gospodarczy”**

W dniu 7 marca br. w Parlamencie Europejskim odbyło się posiedzenie międzyparlamentarne z okazji Międzynarodowego Dnia Kobiet pt. „Odpowiedź kobiet na kryzys gospodarczy”. Organizatorem posiedzenia była Komisja Praw Kobiet i Równouprawnienia Parlamentu Europejskiego.

Podczas posiedzenia rozmawiano na temat bezrobocia, luki płacowej, stereotypów oraz tendencjach w polityce gospodarczej opierających się na kryterium płci. Uczestnicy spotkania wymieniali się wiedzą i doświadczeniem, a wszystko po to, by znaleźć odpowiednie wyjście z trudnej sytuacji kobiet w dobie niestabilnej sytuacji gospodarczej.

Na posiedzeniu stronę polską reprezentowała Senator **Andżelika Moźdzanowska**, członek Komisji Rodziny i Polityki Społecznej Senatu RP.

Otwierając posiedzenie wiceprzewodniczący Parlamentu Europejskiego - **Gianni Pittella** podkreślił, że nadszedł czas na rewizję europejskich polityk. „Kobiety są dużo bardziej narażone na negatywne skutki cięć w wydatkach publicznych. Dlatego powinniśmy wykorzystać ten czas, żeby przyjrzeć się i dokonać odpowiednich poprawek w naszych politykach” - mówił. Podkreślił, że w swoich ostatnich rezolucjach Parlament Europejski podkreślał, że istotny jest nacisk na równouprawnienie płci w okresie wychodzenia z kryzysu.

Następnie odbyła się dyskusja w trzech panelach, poświęconych następującym tematom:

- Kryzys finansowy i gospodarczy oraz jego wpływ na sytuację kobiet „aktywnych i przedsiębiorczych” - najlepsze praktyki wypracowane przez kobiety czynne zawodowo;
- Przewyciężenie kryzysu - doświadczenia i najlepsze praktyki parlamentów narodowych;
- W jaki sposób państwa członkowskie UE wspierają i umacniają społeczne i ekonomiczne prawa kobiet w czasie kryzysu?

Panel 1

Kryzys finansowy i gospodarczy oraz jego wpływ na sytuację kobiet: „aktywnych i przedsiębiorczych” - najlepsze praktyki wypracowane przez kobiety czynne zawodowo

„Kraje zdecydowały się nie na podwyżkę podatków dla najbogatszych, których większość to mężczyźni, a na obcięcie wydatków publicznych, co najbardziej odczuwają kobiety” - mówiła **Sylvia Walby** - profesor socjologii z Lancaster University. Prof. Walby omówiła kwestie związane z podejmowaniem decyzji z uwzględnieniem wymiaru płci, wpływem recesji na mężczyzn i na kobiety, wzrostem gospodarczym i strategiami oraz włączaniem problematyki płci do różnych polityk w sposób przekrojowy. Prof. Walby podkreśliła, że wymiar płci jest ważny w demokracji. Przyznała, że podejmując decyzje mężczyźni mają skłonność do

nadmiernego ryzyka, co stanowi zagrożenie dla demokracji. Odnosząc się do kwestii recesji zauważyła, że wywiera ona nierówny wpływ na mężczyzn i na kobiety. Podczas recesji w szczególności dotknięte są sektory, w których zatrudnione są głównie kobiety, tj. usługi ochrony zdrowia, edukacji, opieki, czy też usługi socjalne. Mężczyźni stanowią natomiast zdecydowaną większość pracowników w sektorach budownictwa i przemysłowych. Pani profesor podkreśliła, że trzeba w związku z tym uwzględnić wymiar przygotowywania odpowiedzi rządowych na kryzys. Przyznała, że rozwiązaniem zastosowanym przez wiele państw jest ograniczanie budżetów. Należy jednak zadać sobie pytanie, czy redukcja budżetów jest podyktowana kwestiami płci. Dodała, że rozwiązaniami najczęściej stosowanymi jest także podwyższanie podatków i wprowadzanie cięć.

Prof. Walby zaznaczyła również, że istotne jest wspieranie wzrostu gospodarczego, z uwzględnieniem wymiaru płci. Podkreśliła, że ważne jest usuwanie zbędnych przepisów i eliminowanie luk prawnych. Deregulacja może oznaczać, że kobiety, które nie znajdowały pracy dotychczas, będą miały możliwość jej znalezienia. Ważne są takie udogodnienia dla kobiet w pracy, jak elastyczność godzin pracy, powiązanie zatrudnienia z kwestiami opieki zdrowotnej i wynagrodzeniem.

Prof. Walby zwróciła również uwagę na kwestię wyboru strategii wychodzenia z kryzysu - albo inwestować w gospodarkę opartą na wiedzy albo w samochody i drogi. Inwestycje w infrastrukturę są ważne z punktu widzenia płci. Inwestycje w gospodarkę opartą na wiedzy są znakomite z punktu widzenia płci. Z kolei inwestycje w budowę dróg i przemysł samochodowy oznaczają wspieranie przede wszystkim mężczyzn, bowiem sektory przemysłowe są ich domeną. Wybór strategii ma zatem bardzo duże znaczenie.

Na koniec pani profesor zaznaczyła, że wymiar płci musi być wprowadzony do wszystkich polityk. Przyczyny i konsekwencje kryzysu ekonomiczno-finansowego mają wymiar płci. Z tego względu również wyjście z kryzysu musi uwzględnić wymiar płci.

Następnie głos zabrała pani **Salomé Mbugua**, dyrektor generalna AkiDwA (Akina Dada wa Africa - narodowy związek kobiet emigrantek w Irlandii) i wiceprzewodnicząca narodowej organizacji kobiet w Irlandii. Powiedziała, że kryzys finansowy ciągle stawia nowe wyzwania przed kobietami na całym świecie. Kobiety są narażone na skutki kryzysu w znacznie większym stopniu niż mężczyźni. Różnica średniej płacy między kobietami i mężczyznami wynosi 22%. Kobiety mają gorszy dostęp do zasobów, częściej są bezrobotne i dotknięte biedą. W okresie kryzysu kobiety cierpią najbardziej, z uwagi na likwidację sektorów

gospodarki, w których są zatrudniane. W szczególności w trudnej sytuacji znajdują się kobiety imigrantki.

Pani Mbugua powiedziała, że kryzys finansowy w Irlandii to największy kryzys ekonomiczny od lat 80-tych. We wrześniu 2008 roku rząd Irlandii ogłosił, że wszedł w etap recesji, jako pierwszy kraj w UE. Wpłynęło to na sytuację na rynku pracy i odbiło się w szczególności na kobietach. Stopa bezrobocia kobiet w Irlandii jest większa niż mężczyzn, co jest niezgodne z założeniami strategii Europa 2020. W tej chwili stopa zatrudnienia kobiet wynosi 55,4% a mężczyzn ponad 60%. Cele Strategii Lizbońskiej zakładały stopę zatrudnienia na poziomie ponad 60%. W latach 2007 i 2008 ten cel został osiągnięty, ale w latach 2009, 2010 i 2011 nie udało się go osiągnąć.

Kobiety są zatrudnione głównie w sektorach budżetowych, które są najbardziej narażone na cięcia. Stopa bezrobocia wśród migrantów wynosi 22%, podczas gdy średnia - 18,5%. Nie dotyczy to Polaków, którzy w Irlandii są dosyć uprzywilejowani. Cięcia budżetowe dotyczą przede wszystkim wydatków na zwalczanie przemocy domowej i wsparcie dla aktywizujących się kobiet. Największy poziom biedy odnotowano w Irlandii wśród samotnych rodziców, 80% których stanowią kobiety. Co więcej, obniżono świadczenia na dzieci imigrantów na douczanie w zakresie języka angielskiego, co będzie miało katastrofalne skutki dla ich przyszłości.

Pani Mbugua poinformowała również, że zgodnie z danymi Organu ds. równości płci w Irlandii, kwestia płci pojawia się najczęściej w pytaniach, co do zatrudnienia.

Przedstawiając propozycje na przyszłość, pani Mbugua powiedziała, że konieczna jest jasna strategia równouprawnienia płci, wspierającej programy zatrudnienia. Trzeba skoncentrować się na oświacie, edukacji, szkoleniach, zdobywaniu doświadczenia na rynku pracy, itp. Szczególnie należy uwzględnić w tej strategii kobiety imigrantki, które powinny zostać objęte strategią integracyjną. Ponadto rządy państw członkowskich powinny w pełni wdrożyć strategię na rzecz kobiet 2007-2013 oraz prowadzić stały dialog z kobietami.

Sasha Bezuhanova z Hewlett-Packard, dyrektor sektora publicznego ds. rynków wzrostowych i przewodnicząca bułgarskiego ośrodka ds. kobiet i technologii, podkreśliła, że obecnie mamy do czynienia z wysokim poziomem bezrobocia - również wśród osób dobrze wykształconych. Okazało się, że istnieje wiele niedoskonałości w obecnym systemie gospodarczym. Wiele korporacji zapłaciło za to wysoką cenę. Ma miejsce migracja osób dobrze wykształconych z Europy do Azji i Ameryki Łacińskiej. Fakt, iż kryzys gospodarczy pojawił się w Europie sprawił, że państwa członkowskie interesują się wyłącznie samymi sobą, co nie pozwala na pełne wykorzystanie wiedzy Europejczyków. Co więcej, USA - dotychczas stabilny partner Europy, są raczej skupione na własnych problemach. Europie brakuje modeli, które pozwolą zapewnić jej konkurencyjność. Europa nie radzi sobie również ze starzeniem się społeczeństwa.

Podczas dyskusji o możliwych ułatwieniach dla kobiet pracujących pani Bezuhanova wspomniała o pracy z domu. „Powinniśmy zacząć to promować” - stwierdziła. Podkreśliła, że konieczne jest wprowadzenie postępu technologicznego do wszystkich wymiarów życia - elektroniczna edukacja na odległość, praca na odległość, elektroniczne zarządzanie, gwarantujące przejrzystość i skuteczność, itp. Odniosła się również do ulepszenia sposobu rządzenia państwami, poprzez wprowadzenie e-demokracji i sieci społecznych. Zwróciła również uwagę na konieczność rozwijania nowych możliwości oraz ustrukturyzowanie oświaty w Europie.

Pani Bezuhanova podkreśliła również, że konieczne jest zmobilizowanie większej ilości kobiet do wzięcia odpowiedzialności za swoje życie. Należy zastanowić się, co mobilizuje kobiety i wykorzystać te bodźce w tworzeniu modeli sprzyjających zachęcaniu ich do pracy. Dane statystyczne pokazują, że w 2005 r. tylko połowa młodych, dobrze wykształconych dziewcząt odgrywała ważną, profesjonalną rolę w społeczeństwie. Istnieje przepaść między liczbą kobiet i mężczyzn pracujących zawodowo, którą trzeba zmniejszyć. Należy zastanowić się, jak możemy pomóc sobie samym w osiągnięciu sukcesu i dzielić się wspólnymi praktykami. Dla przykładu, firma HP zatrudnia 32,7% kobiet. Zachęca do pracy z domu, z

czego korzysta 80% osób, co zapewnia głównie kobietom dużą elastyczność. Konieczne jest także stworzenie sieci współpracy kobiet na szczeblu międzynarodowym, celem wspierania ich kariery. W przyszłości konieczne jest zapewnienie, by kobiety i mężczyźni nie różnili się od siebie w wymiarze zawodowym. Oznacza to zapewnienie zarówno kobietom, jak i mężczyznom, takiej samej ścieżki rozwoju, warunków pracy, możliwości awansu i wykorzystania ich umiejętności a także dobrej współpracy dla kariery i rozwoju.

Ana Birchall (Rumunia) powiedziała, że kobiety zarabiają o 25% mniej od mężczyzn również w sektorze publicznym, co wzmacnia poczucie braku równości między kobietami i mężczyznami. Dodała, że konsekwencje obecnego kryzysu w szczególności dotyczą kobiet. Poprosiła o listę trzech najważniejszych rozwiązań odnośnie radzenia sobie ze starzeniem się społeczeństwa.

Maria Paula Cardoso (Portugalia) podkreśliła, że równość płci jest ważnym celem europejskim. Spytała, w jaki sposób parlamentarzyści mogą poprawić sytuację kobiet poprzez konkretne polityki.

Livia Jaroka (PE) podkreśliła, że przedstawione prezentacje wskazują na potrzebę podejścia do problemu równouprawnienia na poziomie lokalnym i wzmocnienia organizacji kobiecych. Poinformowała, że obecnie pracuje nad sprawozdaniem nt. 40 mln najbiedniejszych kobiet w UE. Poprosiła o pochylenie się nad losem tych najbiedniejszych kobiet, ze szczególnym uwzględnieniem ludności romskiej.

Sophoclis Fittis (Cypr) spytał panelistek, jak postrzegają znaczenie rolnictwa, jako jednego ze sposobów na zapewnienie wzrostu stopy zatrudnienia w państwach członkowskich. Podkreślił, że sektory rolnictwa i przemysłowy utraciły wiele miejsc pracy w ostatnich latach.

Prof. **Sylvia Walby** powiedziała, że można zastosować dwie strategie: albo uczynić równouprawnienie polityką samą w sobie albo sprawić, by stanowiło ono element szerszego zagadnienia. W poszukiwaniu szybkich rozwiązań należy czerpać z przykładu Norwegii, gdzie 30% kobiet stanowi kadrę kierowniczą.

Salome Mbugua podkreśliła, że wiele osób emigruje z Europy. Zwykle są to ludzie wysoko wykwalifikowani. Ważne jest zastanowienie się, jak więcej zainwestować w dorastającą grupę ludności: wsparcie młodych, dobrze wykształconych pracowników i tworzenie nowych miejsc pracy. Na koniec stwierdziła, że jeśli istniałaby równowaga między kobietami i mężczyznami na poziomie decyzyjnym, wówczas sytuacja wyglądałaby inaczej.

Panel 2

Przewycięzanie kryzysu - doświadczenia i najlepsze praktyki parlamentów narodowych

Baronessa Detta O'Cathain, przewodnicząca podkomisji ds. rynku wewnętrznego, infrastruktury i zatrudnienia w Izbie Lordów (Wielka Brytania) zwróciła uwagę na niewielką liczbę kobiet w zarządach firm, co w jej opinii powinno ulec zmianie. Unia Europejska powinna zapewnić większą liczbę lepszych miejsc pracy dla kobiet na wyższych stanowiskach. Młodsze pokolenie kobiet jest o wiele lepiej wykształcone. Potrzebują modeli i wzorców, które umożliwią im zrobienie kariery. Pani przewodnicząca poinformowała o opublikowanym przez Izbę Lordów w listopadzie sprawozdaniu pt. „Kobiety w zarządach”. Na jego podstawie okazało się, że nie ma równowagi płci w zarządach, gdzie zasiada bardzo mała liczba kobiet - zarówno w Wielkiej Brytanii, jak i w całej UE. Sytuacja uległa jednak poprawie, bowiem w 1984 było 99,6% mężczyzn w zarządach, obecnie to 82,7%. Taka zmiana nie nastąpiła dzięki parytetom i kwotom, ale dzięki zmianom wzorców i modeli społecznych. Nadal jednak kobiet jest niewiele, mimo, że w Wielkiej Brytanii kobiety stanowią 45% siły roboczej i 60% absolwentów wyższych uczelni.

Pani **Detta O'Cathain** podkreśliła, że społeczeństwo i biznes skorzystałyby z większej ilości kobiet w zarządach. Ważne jest zapewnienie dostępu kobiet wykwalifikowanych do rynku pracy i zapewnienie im szerszych perspektyw rozwoju. W wielu państwach wprowadzono wymóg różnorodności płci. W Wielkiej Brytanii komisje rekrutacyjne mają obowiązek dążenia do większego równouprawnienia. Jest to szczególnie ważne w kryzysie i po jego zakończeniu. Sprawozdanie Izby Lordów ws. wpływu cięć budżetowych na kobiety pokazało, że wpływ kryzysu na kobiety okazał się duży. Około 40% kobiet pracuje w sektorze publicznym. Kobiety często są zatrudniane na niepełny etat, dlatego tak ważna jest wysoka jakość pracy, respektowanie praw kobiet, zapewnienie dostępu do placówek opiekuńczych dla dzieci, itp. Pani Detta O'Cathain odniosła się również do propozycji Komisji ws. gwarancji dla młodzieży. Podkreśliła, że UE ma dużą rolę do odegrania w rozwiązaniu problemu bezrobocia wśród młodych. Powiedziała również, że zamiast skupiać się na analizach przeszłości, należy patrzeć w przyszłość. W tym kontekście zwróciła uwagę na kształtowanie umiejętności kobiet w obszarze technik informatycznych i podkreśliła, że ważna jest edukacja elektroniczna kobiet i tworzenie miejsc pracy na wysokim poziomie.

Carmen Quintanilla, przewodnicząca komisji ds. równouprawnienia w Kongresie Deputowanych Hiszpanii, powiedziała, że bezrobocie jest jednym z największych problemów dotyczących kobiety w okresie kryzysu. W Hiszpanii mamy do czynienia z tragiczną, bezprecedensową sytuacją dotyczącą wysokiego poziomu bezrobocia, przede wszystkich

wśród młodzieży, ale również wśród kobiet. Rząd hiszpański przyjmuje szereg reform, w celu obniżenia poziomu deficytu o 4%. Parlament hiszpański działał w sposób bardzo istotny w okresie kryzysu gospodarczego i ekonomicznego, podejmując szereg konkretnych inicjatyw dotyczących kobiet, w tym dotyczących stymulowania tworzenia przedsiębiorstw przez kobiety, a także zmniejszania luki w wynagrodzeniach między mężczyznami i kobietami (w Hiszpanii to 17%).

Kongres Deputowanych wystąpił jednomyślnie z inicjatywą wprowadzenia większego równouprawnienia w zakresie dostępu do rynku pracy. Chodzi o likwidowanie różnic w dostępie do rynku pracy kobiet i mężczyzn. Ponad 70% kobiet pracuje w niepełnym wymiarze godzin. Znaczna część z nich jest zatrudniona na umowy śmieciowe. W związku z kryzysem, kobiety zatrudnione na ww. umowy są zwalniane w pierwszej kolejności. Likwidowane są ich miejsca pracy. Zwiększa się obszar biedy wśród kobiet. Komisja Europejska staje na wysokości zadania w walce o wzrost zatrudnienia i zmniejszenie dyskryminacji.

Roland Courteau (wiceprzewodniczący komisji praw kobiet i równouprawnienia, Senat, Francja) podkreślił, że ważna jest ocena wpływu przyjmowanych ustaw na równouprawnienie. Jednak za najważniejsze uznał zwalczanie stereotypów, do czego potrzebna jest edukacja i zmiana mentalności, poczynając od przedszkoli i szkół podstawowych. Poinformował, że premier Francji utworzył Wysoką Radę ds. Równouprawnienia. Bardzo ważne jest zwalczanie przemocy wobec kobiet i dlatego we Francji przyjęto dwie ustawy, które to umożliwiają. Zaznaczył, że należy tworzyć polityki bardziej wrażliwe na sytuację kobiet, zwłaszcza znajdujących się w trudnej sytuacji gospodarczej. Przypomniał, że kobiety stanowią mniej więcej połowę ludności czynnej zawodowo.

Marta Matrai (Węgry) powiedziała, że z uwagi na wzrost bezrobocia na Węgrzech, rząd węgierski stara się promować zatrudnienie. Celem mają być alternatywne miejsca pracy. Rząd wprowadza także korzystne elastyczne rozwiązania, by poprawić poziom zatrudnienia kobiet i pozwolić im na godzenie życia zawodowego z prywatnym.

Marian Vasiliev (Senat, Rumunia) nawoływał do tego, by więcej kobiet zajmowało stanowiska decyzyjne. Potrzebne są przepisy unijne, gwarantujące minimalną liczbę kobiet na tych stanowiskach w państwach członkowskich.

Anna Birschal (Izba Deputowanych, Rumunia) podkreśliła, że kobiety stają się najczęściej ofiarami kryzysu. Kryzys odbiera poczucie bezpieczeństwa. Kobiety pierwsze tracą pracę i trudno jest im znaleźć nowe zatrudnienie. Co więcej, trudno jest im łączyć życie zawodowe z rodzinnym. Kobiety wciąż padają ofiarami dyskryminacji na rynku pracy a także przemocy fizycznej i psychicznej oraz dyskryminacji o charakterze finansowym. Podkreśliła, że brała udział w opracowaniu nowej ustawy dotyczącej jednakowych szans dla kobiet i mężczyzn.

Sophoclis Fittis (Cypr) zgodził się z przedmówcami, że kryzys w większym stopniu dotyka kobiety. Krytycznie odniósł się do konsekwencji wymuszanych przez trojkę reform na Cyprze. Doprowadziły one do osłabienia sektora usług, w którym kobiety są nadreprezentowane. Poinformował również o rosnącym poziomie bezrobocia na Cyprze wśród młodzieży (mężczyźni - 25%, kobiety - 27%). Powiedział, że na Cyprze prowadzone są działania mające na celu integrację i reintegrację kobiet na rynku pracy i wzmocnienie ich roli. Sektory zatrudniające kobiety są objęte tymi działaniami. Działania te są współfinansowane przez UE z Funduszu Społecznego.

Andżelika Możdżanowska (Senat, Polska) podziękowała komisji praw kobiet i równouprawnienia PE za zorganizowanie międzyparlamentarnego posiedzenia komisji poświęconego tak ważnej tematyce. Podkreśliła, że kobiety znajdują odpowiedź na kryzys, m.in. dzięki ich ogromnemu potencjałowi przedsiębiorczości. Jednak aby umożliwić jego wykorzystanie ważne jest zapewnienie równych praw kobiet i mężczyzn i równych szans w dostępie do przedsiębiorczości oraz ułatwień dla samorealizacji kobiet.

Pani Senator zaznaczyła, że kobiety ponoszą ogromną odpowiedzialność nie tylko za siebie, ale przede wszystkim za bezpieczeństwo całych rodzin - dzieci, ludzi starszych, jak również mężczyzn. Kobiety zaspokajają priorytety wszystkich, za których czują się odpowiedzialne, a dopiero na końcu swoje. Jednak kobietom należy również zapewnić poczucie bezpieczeństwa, by mogły pogodzić swoje życie zawodowe z prywatnym. Pani Senator podziękowała mężczyznom za udział w debacie, bowiem są oni niezbędni do kształtowania partnerstwa kobiet i mężczyzn i współpracy - pozbawionej zbędnej feminizacji.

Odnosząc się do sytuacji w Polsce, pani Senator poinformowała, że polski rząd podejmuje szereg działań w zakresie walki z bezrobociem i aktywizacji kobiet. Wprowadza różne instrumenty i programy do walki z bezrobociem. Rząd stara się zwalczać stereotypy i nierówność płac, m.in. poprzez prowadzenie polityki prorodzinnej, polityki wyrównania szans na rynku pracy, wprowadzanie elastycznych godzin zatrudnienia, nowelizację kodeksu pracy, promowanie telepracy, partnerstwo i współpracę z samorządami, które są skierowane zarówno do kobiet po urodzeniu dzieci, jak i po 50. roku życia, itp. Rząd stara się również promować społeczną odpowiedzialność przedsiębiorstw wobec niepełnosprawnych i solidarność pokoleniową oraz prowadzi aktywne formy walki z wykluczeniem społecznym.

Na koniec pani Senator podkreśliła raz jeszcze ogromny potencjał kobiet, który należy wykorzystać, w obszarze przedsiębiorczości i samorealizacji, poczynając od ich działalności lokalnej, samorządowej, poprzez aktywność społeczną, polityczną i biznesową. Wykorzystanie tego potencjału przez organizacje rządowe i samorządowe daje realną szansę na stawienie czoła kryzysowi i znalezienie na niego odpowiedzi.

Binnaz Toprag (Turcja) powiedziała, że w Turcji paradoksalnie w czasie kryzysu generalnie wzrasta popyt na zatrudnienie kobiet. Kobiety na wysokich stanowiskach są zwalniane jako pierwsze, ale na niższych stanowiskach pracodawcy mogą preferować kobiety, gdyż te miejsca pracy gwarantują mniejsze bezpieczeństwo socjalne. W okresie kryzysu podnosi się wskaźnik liczby rozwodów, zwiększa popyt na pracę i zmniejsza jej podaż.

Panel 3

Jak UE może wspomagać państwa członkowskie w umacnianiu społecznych i ekonomicznych praw kobiet w czasie kryzysu?

Wiceprzewodnicząca parlamentarnej komisji ds. praw kobiet (FEMM) i sprawozdawczyni raportu nt. wpływu kryzysu na równouprawnienie kobiet i mężczyzn i prawa kobiet - **Elisabeth**

Morin-Chartier, przyznała, że kryzys uwypuklił negatywne tendencje obecne już wcześniej, świadczące o słabej pozycji kobiet na rynku pracy, takie jak luka płacowa, umowy w niepełnym wymiarze czasu pracy, umowy na czas określony, itp. Te stanowiska są przede wszystkim zajmowane przez kobiety i jako pierwsze podlegały likwidacji. Podkreśliła, że ważna jest likwidacja luki płacowej. W UE już w momencie zatrudniania pracownika - różnica w proponowanej pierwszej pensji między mężczyznami i kobietami wynosi 17%. Kobiety mają wyższy poziom wykształcenia od mężczyzn, ale wchodzi na rynek pracy później. Każde narodziny dziecka powodują zmniejszenie wynagrodzenia kobiet o 12%. W momencie urodzenia pierwszego dziecka kobiety skupiają się na stanowiskach o mniejszym zakresie działań i odpowiedzialności, by zająć się wychowaniem dziecka. Podkreśliła, że urodzenie pierwszego dziecka nie może stać na drodze kariery. W tym kontekście konieczna jest edukacja i szkolenia oraz ułatwienie kobietom pogodzenia życia zawodowego i prywatnego. Podkreśliła, że Europejski Fundusz Społeczny to dobry instrument wspierania równouprawnienia kobiet i mężczyzn.

Pani **Morin-Chartier** podkreśliła także różnice, jakie widoczne są podczas procesu kwalifikacyjnego w firmach. „Gdy o posadę stara się kobieta, pierwsze trzy rzeczy istotne dla pracodawcy to: fakt posiadania dzieci, dyspozycyjność oraz wygląd. Dopiero na siódmym miejscu pojawia się pytanie o doświadczenie zawodowe. Rozmowy kwalifikacyjne, w których udział biorą mężczyźni, skupiają się na ich doświadczeniu zawodowym, kwalifikacjach i dyspozycyjności. Pytanie o posiadanie dzieci pojawia się na dziesiątym miejscu” - zauważyła.

O negatywnych skutkach, jakie na rynek pracy wywarł kryzys, wspomniał również komisarz ds. zatrudnienia **László Andor**. „Coraz więcej kobiet pracuje w niepełnym wymiarze godzin. Łączy się to niestety z mniejszym bezpieczeństwem i liczbą szkoleń, niższą pensją i uboższymi uprawnieniami emerytalnymi” - wymienił. Komisarz zwrócił uwagę na niepokojącą tendencję starzenia się społeczeństwa i spadku wskaźnika liczby urodzin. Zaznaczył, że dzień kobiet sprzyja refleksji nad tym, jakie postępy zostały poczynione w zakresie równości płci. Równość płci jest nie tylko podstawowym prawem, ale również ma zasadnicze znaczenie dla wzrostu gospodarczego, dobrobytu i konkurencyjności gospodarek europejskich. W sytuacji, w której społeczeństwo się starzeje, przyrost naturalny spada i mamy do czynienia z perspektywą niedoborów umiejętności, wykorzystanie talentów każdego z nas i uczynienie różnorodności płci czynnikiem wzrostu jest ważniejsze niż kiedykolwiek. Nie możemy ignorować wpływu kryzysu na kwestie równouprawnienia płci. Kiedy kryzys uderzył po raz pierwszy, luka zatrudnienia płci zmniejszyła się, ponieważ kryzys miał wpływ głównie na sektor budowlany i produkcji samochodów, w których dominują mężczyźni. Jednak później miały miejsce głębokie cięcia zatrudnienia w sektorze publicznym i wydatków publicznych, co odbiło się negatywnie na poziomie zatrudnienia kobiet, ze względu na to, że kobiety są nadreprezentowane w tym sektorze. Kobiety są również w większym stopniu zależne od dostępu do niektórych usług, w tym opieki nad dziećmi, opieki długoterminowej i opieki zdrowotnej.

Osiągnięcie celów strategii Europa 2020 w obszarze redukcji zatrudnienia i ubóstwa powinno wzmocnić społeczne i ekonomiczne prawa kobiet. Jednak dane są rozczarowujące. Wskaźnik zatrudnienia kobiet jest bardzo zróżnicowany w całej UE, ale jest niższy od wskaźnika zatrudnienia mężczyzn we wszystkich państwach członkowskich. W 2011 r. wskaźnik zatrudnienia mężczyzn wynosił średnio 70,1% w UE-27, w porównaniu z zatrudnieniem kobiet na poziomie 58,5%.

Co więcej, jeden mężczyzna na dziesięciu zatrudniony był w niepełnym wymiarze godzin, podczas gdy dla kobiet średnia ta wyniosła trzy kobiety na dziesięć. Praca w niepełnym wymiarze godzin może być świadomym wyborem, ale często idzie w parze z niższymi zarobkami, mniejszymi możliwościami szkolenia, niższym poziomem bezpieczeństwa zatrudnienia oraz niższymi świadczeniami emerytalnymi. Wybór zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin często jest dla kobiet jedyną opcją z uwagi na konieczność wykonywania bezpłatnych zadań domowych, opieki nad dziećmi i długoterminowej opieki nad starszymi ludźmi.

Warunki pracy kobiet pogorszyły się i stały się bardziej niepewne, a ich dochody znacznie się obniżyły. To jest spowodowane utrzymującymi się różnicami w poziomie wynagrodzeń kobiet i mężczyzn i wynikającym z tego brakiem równości w poziomie zasiłków dla bezrobotnych oraz narzuconym wzrostem liczby osób zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin i wzrostem liczby ofert pracy na czas z góry określony lub umów o dzieło lub na zlecenie - a więc pracy tymczasowej.

Innym ważnym czynnikiem, na które komisarz zwrócił uwagę, są umiejętności. Mimo że kobiety są lepiej wykształcone niż mężczyźni w prawie wszystkich dyscyplinach w całej OECD, liczba absolwentek w dziedzinie nauk ścisłych, technologii, inżynierii i matematyki jest wciąż niewielka. Co więcej, jeśli kobiety kończą ww. kierunki, na które zapotrzebowanie rynku pracy jest najwyższe, często nie decydują się na pracę zgodną z ich kierunkiem studiów. Jedynie poprzez zwalczanie stereotypów związanych z płcią już na początku nauki, edukacji i szkoleń oraz tworzenie większej liczby staży dla młodych kobiet w biznesie, możliwe będzie zachęcanie kobiet do studiowania na kierunkach technicznych i rozwijania kariery w tych dziedzinach.

Na podstawie danych statystycznych, 12 mln więcej kobiet niż mężczyzn żyje w biedzie w UE. Czynniki, które to wyjaśniają, to: praca na czas określony lub w niepełnym wymiarze czasu pracy, gospodarstwa domowe z jednym rodzicem, różnice płacowe i przerwy w karierze związane z macierzyństwem. Decyzja o posiadaniu dzieci bardzo istotnie wpływa na karierę młodych kobiet. Praca ogranicza prawo do posiadania dzieci.

W sytuacji, gdy opieka społeczna jest jednym z pierwszych celów cięć budżetowych, należy pamiętać, że ochrona socjalna odgrywa istotną rolę w zapobieganiu ubóstwu kobiet i pomaga im wyjść z niego. Ponadto, wydatki socjalne, które prowadzą do większej równości płci, należy postrzegać jako inwestycję. To jedno z założeń Pakietu Inwestycji Społecznych, przyjętego przez Komisję Europejską w dniu 20 lutego br. Podkreślono w nim, że na przykład przejście z niepełnego na pełny wymiar godzin pracy może być ułatwione dzięki zapewnieniu opieki nad dziećmi i zajęć pozaszkolnych po przystępnych cenach.

Komisarz podkreślił, że Komisja będzie nadal ściśle monitorować postępy państw członkowskich w zakresie równości płci w ramach europejskiego semestru. Podczas ostatniego semestru dziewięć państw członkowskich otrzymało zalecenia w dziedzinie równości płci i promowania lepszej równowagi między życiem zawodowym i prywatnym. Najczęściej zalecenia dotyczyły zapewnienia odpowiednich i przystępnych cenowo usług opieki a także korzystniejsze traktowanie z punktu widzenia fiskalnego osób zarabiających

mniej w rodzinie. Dwa państwa członkowskie otrzymały zalecenia dotyczące zmniejszenia dużej luki płacowej w zarobkach mężczyzn i kobiet.

Ważne jest także przypomnienie, że fundusze strukturalne UE można wykorzystać do wzmocnienia prawa społeczne i ekonomicznych kobiet. Działania finansowane przez Europejski Fundusz Społeczny przynoszą dużą wartość dodaną w zakresie promowania równości płci w państwach członkowskich. Komisarz poinformował, że Komisja przedstawi propozycje w kolejnym okresie programowania, która ma na celu wzmocnienie równości płci.

Komisarz zakończył swoje wystąpienie stwierdzeniem, że cel pełnego równouprawnienia może się wydawać oddalającym się złudzeniem, ale przyszły wzrost i dobrobyt UE zależy od tego, w jakiej mierze uda się wykorzystać talenty wszystkich, a w szczególności kobiety

Uczestniczki debaty, która nastąpiła po tych wystąpieniach, podkreślały, że kryzys doprowadził do pogorszenia sytuacji kobiet. Na tę sytuację wpłynął szereg czynników, tj. oszczędności i cięcia, ograniczenie różnych usług społecznych, obniżenie zarobków, trudny dostęp do kredytów, itp. Kryzys wyostrzył ponadto problem braku równouprawnienia. Zwracano również uwagę na sytuację biednych dzieci oraz przemoc wobec kobiet.

Ildico Gall-Pelcz (EPP, Węgry) powiedziała, że kobiety stały się ofiarami kryzysu. Konieczne jest polepszenie sytuacji kobiet, co jest priorytetowym zadaniem rządów. Rząd węgierski osiąga dobre wyniki w tym zakresie. Jednak na Węgrzech są duże dysproporcje w wynagrodzeniach, mimo, że Traktat z Lizbony zobowiązuje do ich likwidacji. Państwa członkowskie nie przestrzegają jednak tych przepisów a UE tego nie kontroluje. Ważne jest zapewnienie lepszej kontroli wdrażania ustawodawstwa unijnego do prawa krajowego. Drugą ważną kwestią jest wykorzystanie Funduszy Strukturalnych, realizacja założeń strategii Europa 2020 i promowanie przedsiębiorczości wśród kobiet.

Carmen Quintanilla podsumowała, że dyskusja pokazała, że konieczne jest wyjście z kryzysu i poprawa sytuacji kobiet. Zwróciła uwagę na szokujące dane przedstawione przez posłankę Morin-Chartier, dotyczące kryteriów patriarchalnych obowiązujących w momencie zatrudniania kobiet a także kwestie luki płacowej i niestałych form zatrudniania kobiet. Ważna jest także realizacja zasady równości szans.

Pani **Morin-Chartier** powiedziała, że konieczne jest rozwijanie przedsiębiorczości kobiet. Strategia Europa 2020 podkreśla, że zmysł przedsiębiorczości jest bardzo ważny. Posłanka powiedziała również, że konieczne jest wdrażanie przepisów UE, mających na celu poprawę

sytuacji kobiet. Wiele przepisów jest zapisanych w ustawodawstwie, ale nie są wdrażane, co powinno ulec zmianie. Na koniec zaznaczyła, że sytuacja kobiet w społeczeństwie nie poprawia się w takim tempie, jak powinna.

Opracowała:

Dr Magdalena Skulimowska